

APRIL 1963

JAARGANG 66, AFL. 4

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS Jr EN JAC. P. THIJSSE

De Hop (*Upupa epops*) Een broedgeval in Noordbrabant in 1962

J. D. G. PEEREBOOM VOLLER.¹⁾

Broedgevallen van de Hop komen in ons land tegenwoordig maar sporadisch voor. Volgens de „Vogelgids” zijn er, voor het eerst na 30 jaar, sedert 1943 weer enkele bekend geworden. Het behoeft dan ook geen betoog, dat toen men ons op 22 juni 's middags tegen sluitingstijd telefonisch meldde, dat in een tuinderij gelegen in een Noordbrabants dorp een Hop bezig was zijn kroost van vier jongen groot te brengen, wij er geen gras over lieten groeien

ons persoonlijk van dit broedgeval te overtuigen.

Dies meldden wij ons in de middaguren van de 24e juni bij de eigenaar op wiens erf het nest zich moest bevinden. Deze deelde ons mede dat „onze Hoepoep”, zoals hij de vogel noemde, het vorig jaar (1961) op dezelfde plaats eveneens met succes een nest jongen had grootgebracht. Zijn tuinderij is gelegen in de hoek van een langs een kanaal lopende straatweg

¹⁾ Foto's van de schrijver naar opnamen met H.S. Ektachrome kleinbeeld-kleurendiapositieffilm.

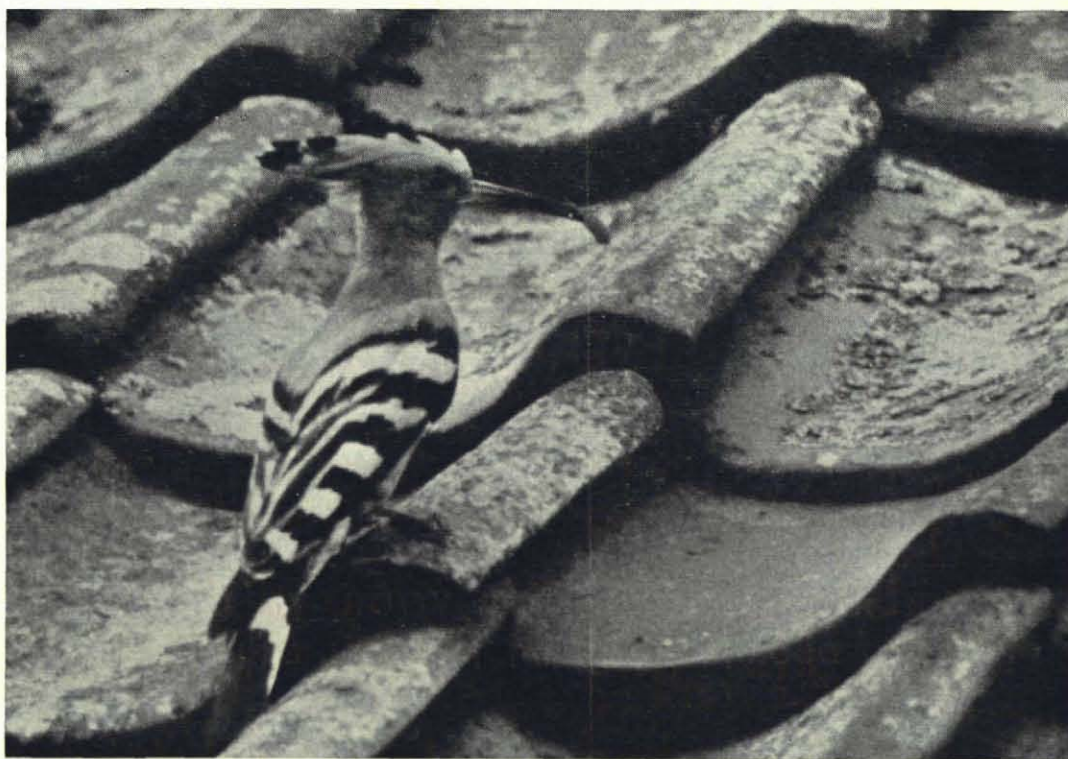

Fig. 1. *De Hop met voer in de snavel. Vóór de vogel de opening tussen de dakpannen boven het nest, waardoor gevoerd werd.*

en een loodrecht daarop uitkomende, ter weerszijden met hoge bomen beplante landweg. Het woonhuis maakt deel uit van een rij los van elkaar staande woningen langs de straatweg; daarachter bevindt zich aan de landweg de met het huis verbonden lange, hooggedakte schuur. Achter het tot het woonhuis en de schuur behorende erf, waarin twee perebomen staan, bevindt zich een open vlakte (weiland) aan de einder begrensd met hoger en lager opgaand geboomte.

De tuinder bracht ons naar de schuur en ging ons voor, een steile ladder op naar de vliering. Tegen de zijkant, die grenst aan het achtererf van de tuinderij, bevond zich onder de pannen het nest met de

vier jongen. Ter beveiliging van de jongen had onze gastheer aan de zolderzijde het nest afgeschermd met een grote baal stro, zodat dit slechts door een smalle opening tussen de dakpannen en de bovenrand van de strobaal kon worden waargenomen. Ofschoon de nestplaats dientengevolge uiteraard zeer donker was, konden wij de schimmen van de zich bewegende vier jongen toch voldoende waarnemen. Onder de aan de buitenkant overhangende dakpannen stond het nest door een vrij nauwe opening in verbinding met de buitenlucht. Van deze opening heeft de vogel tijdens het broeden gebruik gemaakt om bij het nest te komen.

De „luchtige” ligging onder de niet nauw

aansluitende dakpannen en de nabijheid van deze opening waren er vermoedelijk de oorzaak van, dat de volgens de literatuur aan elk hoppenest verbonden onaangename geur, veroorzaakt doordat de Hop de uitwerpselen van de jongen niet verwijderd, door ons niet werd opgemerkt. Na de situatie van het nest bezichtigd te hebben, werden wij door onze gastheer naar zijn achtererf gebracht om de vogels te zien voeren. Daar bevond zich aan de overzijde van de grote schuur en op circa 15 meter daarvan verwijderd een kleine turfbergplaats waarin wij „onderdoken”. De brede reten tussen de planken van de naar de grote schuur gekeerde houten wand gaven ons ruimschoots gelegenheid het voeren gade te slaan. Dit geschiedde met tussenpozen van 5 tot 10 minuten afwisselend door beide partners, evenwel niet door de hierboven beschreven nauwe opening onder het overhangende dak, doch vanaf het dak door een spleet in het kruispunt van vier dakpannen boven het nest. Teneinde te kunnen voeren moesten de vogels zich dus neerzetten op een dakpan van het schuine dak. Daarbij hadden ze

Fig. 2. Voederende Hop.

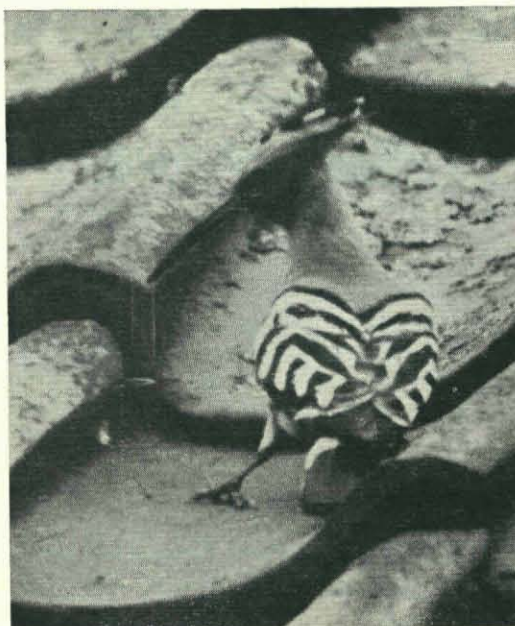

Fig. 3. De Hop heeft zojuist gevoerd door de opening, waarin nog net (onduidelijk) de snavel van een jong zichtbaar is. De oppervlakte van de dakpannen is nogal glad, vandaar de krampachtige houding van de tenen en de zichtbare moeite, waarmee de vogel zich in evenwicht houdt. Het neerstrijken, voeren en weer opvliegen speelt zich af binnen enkele seconden.

uiteraard weinig houvast, zodat ze herhaaldelijk uitgleden. Bij het neerkomen ging de kuif steeds even volledig omhoog en weer omlaag. Een enkele maal gebeurde het, dat beide ouders gelijktijdig met voer kwamen, zodat zij met voeren op elkaar moesten wachten. Geen enkele maal kon worden opgemerkt, dat de Hop, na het voeren, de uitwerpselen van de jongen weg droeg. Het aanvliegen geschiedde zonder uitzondering uit de richting van het achter de tuinderij gelegen weiland. De afstand vanaf onze observatiepost tot

Fig. 4. *Bij het neerstrijken gaat de kuif even omhoog en dadelijk weer omlaag.*

de schuur was te groot om te kunnen bepalen waaruit het aangebrachte voer bestond.

Wij waren zeer verheugd dat wij op 3 juli opnieuw in de gelegenheid werden gesteld van de verdere ontwikkeling van dit broedgeval kennis te nemen. Op deze datum waren twee van de vier jongen uitgevlogen. Zij werden op het zuidwestelijk gedeelte van het hoge schuurdak door de ouders gevoerd.

Ditmaal hadden wij ons voorzien van een camouflagedoek, met behulp waarvan wij het voeren van de twee nog in het nest achtergebleven jongen van ca. 6 meter afstand konden observeren. Thans moesten wij echter meer geduld oefenen, omdat het voeren met de veel langere tussenpozen van ca. 20 minuten tot een half uur en langer geschiedde. Dit lag voor de hand omdat de uitgevlogen jongen ook gevoerd moesten worden. Deze bevonden zich op een behoorlijke afstand van het nest op het schuurdak juist in de aanvliegrichting van de ouders, zodat zij het eerst aan bod kwamen. Bovendien zullen de oude vogels

het voedertempo voor de in het nest achtergebleven jongen wel vertraagd hebben om deze te dwingen niet langer dan nodig in het nest te blijven.

Ofschoon wij, tengevolge van de rapheid waarmee gevoerd werd, zeker niet telkens konden vaststellen waaruit het voer bestond, konden wij toch enkele malen met zekerheid een Veenmol determineren.

Het was jammer, dat het weer op beide waarnemingsdata niet heeft medegewerkt. Op 24 juni was er veel bewolking en op 3 juli was het eveneens somber weer met af en toe een regenbui.

Op 7 juli werd ons telefonisch gemeld dat ook de 2 achtergebleven jongen het nest verlaten hadden.

De Hop wordt in de literatuur in het algemeen gekenmerkt als een makke vogel, die zich tot zeer dichtbij laat benaderen. Mogelijk geldt dit voor de gebieden, waar hij als broedvogel talrijk voorkomt (bv. het Middellandse-Zeegebied). Onze ervaring kan dit geenszins bevestigen. Niettegenstaande hun vlinderachtige vleugelslag hebben wij — ook bij het voeren — zelden zulke rappe vogels gezien, als het paartje Hoppen dat door ons werd geobserveerd. Zonder camouflagemiddelen was observatie van korte afstand uitgesloten.

Het stemt tot grote voldoening dat de Hop nu twee jaar achtereenvolgend met succesvol resultaat in dezelfde tuinderij heeft kunnen broeden. In de hoop dat dit paartje ook in 1963 op de oude vertrouwde broedplaats zal terugkeren, verzocht onze gastheer zijn adres niet te vermelden. Hij vreesde, dat hij dan teveel belangstellenden op zijn erf zou krijgen, hetgeen een eventueel hernieuwd broedgeval niet ten goede zou komen. Wij hebben gemeend zijn redelijk verzoek te moeten respecteren, zoals uit voorgaand verslag moge blijken.